

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: G. J. van den Broek, M. H. Damme Jr.,
G. D. Jordens, J. F. Ligtenberg, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3, per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Vergissing en Onkunde.

Allen zullen het met mij eens zijn, dat de redevoering van Ds. Hugenholtz schitterend was. Toch had het nog veel mooier gekund, wanneer namelijk spreker zich niet had laten verleiden er eenige hatelijkheden doorheen te vlechten.

. dat; „de overheid de politie gebruikte) om (bij stakingen) opstootjes te verwekken, ten einde die later met militairen te kunnen onderdrukken” (is) mijns inziens onzin.

D. (in het Stud. Weekbl. van 25 Oct. 11.)

Met den wassenden invloed van het socialisme als arbeidersbeweging is het gaan behooren tot den goeden toon om in nette kringen over socialisme te kunnen spreken of wel converseeren; in uiterste verfijning vindt deze goede toon een naarstig betrachter in het verwijfd salon-element Couperus; in mindere mate, schoon hinderlijker door veelvuldigheid, in het doorslag modern „verlicht” jongmensch. En hier doel ik nog niet eens op de categorie jongeren, die voor het socialisme „wel veel voelen”, voor wie er veel „sympathië” is in het „pousseeren der sociale rechtvaardigheid”, die met een beschaafd, zelfs gul, accent spreken over socialisme; neen, er is een veel grootere categorie, die de derdesoorts snobswijsheid dezer socialisten tot een veelzijdig discours verwerken om daardoor de praatjes over het weer en het feminisme met actueeler onderwerpen te verdringen.

Ofschoon in die kringen een bruikbaar masker voor hunne veelzijdige nulliteit, is dit geklets het wanriekend product van een rottingsproces dat de omgeving van die ernstig meenen en willen ellendig verpest. Maar 't blijft helaas niet bij die bederving der sfeer.

Toen het tot genoemden goeden toon ging behooren, bleef nochtans de „sympathie” niet onverdeeld, men vond het namelijk niet sympathiek dat de socialisten zoo krasse woorden bezigden — dat ze er een eigen toon en dus niet den goeden, op durfden nahouden. Socialisme in den salon bleek nog te gaan, maar sociaal-democratie dat is de praktijk der leer, de dagelijksche strijd van jonge wordende macht tegen gevestigde, schoon tanende — dat was de bedoeling minder; men wilde het joviale accent en de handschoenen, vooral de glaceetjes, niet missen. — Als een arbeider onder z'n werk als een lastdier dood neervalt, of een ander van loodwitvergiftiging of nekrose verteert, dan mocht je bijv. niet van „krepeeren” spreken. Als een socialist de burgerlijke beleefdheid vergat, zonder nochtans in burgerlijke onbeschoftheid of uitbuiters-toon te vervallen. dan was er, te oordeelen naar den toon dien men aansloeg, een misdadig gepleegd — een aanval op hun teere, brooze, vernissige sympathie; en als een socialist te fel kleurde, dan riep men schande, vergetend dat voor de kaakkleur der armelui's-zieken, het felst scharlaken nog te zwakke weer-kleur is.

Alle die dit weten en niet snobsen, zullen zich driemaal bedenken voor ze een mogelijk gegronder aanmerking maken op 'n socialistische uiting, ziende het gevaar van voedsel te geven aan de kletserij der sympathie-volle bourgeoisie. En het is deze overweging die mij er toe brengt het stukje van D. als een vergissing te beschouwen.

Nog met geen enkel woord sprak ik over het tweede deel van het citaat dat dit stuk moest inleiden. In dit deel meende D. een lans te moeten breken voor de militaire macht (ook wel „geweld” genoemd); me dunkt het ware beter geweest, hadde D. die lans bewaard voor edeler gevecht.

De bezittende klasse is bezittend in den ruimsten zin des woords; het leger zoowel in eigen land als in koloniën is er om de rijkdommen te beschermen en zoo mogelijk (en 't blijkt mogelijk) te vermeerren; is er iemand die denkt dat de rijkdommen der armen der vaderlandlandloozen zoo groote lijfwacht van noode hebben? De justitie is in handen en komt telkens weer in handen van leden der heerschende klasse, die van geboorte tot promotie doortrokken worden (hoe kan het anders) met den klassegeest, die dus de bestaande orde (de wanorde in bezit en recht) aanvaarden en met gerust geweten, zonder het minste vermoeden van partijdigheid, in hunne uitspraken zullen sanctionneeren.

En naast het leger, die schaar der bezitloozen die het bezit moeten beschermen, staat de politie. Ook proletariërs-kinderen stellen haar samen, ze worden bezoldigd en fraai gekleed door dezelve bezitters, ze zijn er ook ter handhaving der genoemde „orde”. Zou het kunnen, willen wij vragen, dat de bourgeoisie van dit haar machtsmiddel geen gebruik zou maken, wanneer het in haar voordeel zou zijn? — Te veel uitingen der kapitalistische moraal bezonken reeds in ons tot ervaring om nog toe te laten hierop het jawoord te geven.

Gesteld een groep arbeiders in hetzelfde bedrijf hebben ten slotte den moed iets meer dan het voor 't schamel levensonderhoud noodige te eischen van den overvloed die hunne handen voortbrengen. De kapitalisten wien dit aangaat verliezen bij inwilliging een klein deel van den grooten buit, dus weigeren, zoo zij kunnen, de eischen omdat die zijn tegen hun belang. Een staking breekt uit en de vrijheid van het arbeids-kontrakt — die vrijheid voor het kapitalisme levensvoorwaarde om de arbeidskracht als waar te kunnen verhandelen en tot winst te exploiteeren — heeft geen directe middelen om de winstmachines die stil staan weer in beweging te zetten. Is het dan niet absurd te onderstellen, dat zoo er indirecte middelen zijn, deze door de kapitalisten zouden worden van de hand gewezen?

De weerstandskas van het bezit is groot genoeg om het succes van elke staking op den duur voor de arbeiders te doen verloren gaan; de kapitalisten kunnen ten alle tijde van plan zijn zooals dat te Amsterdam schijnt gebruikelijk te worden den arbeiders toe te voegen: we zullen jullie „g.v.d. dood laten hongeren” (de heer Barbe, directeur der Weeter Suikerraffinaderij het woord latend) en de daad bij 't woord voegen.

Maar het putten uit die weerstandskas is wel niet de bedoeling van het bedrijf, evenmin als het lucratief kan zijn het laten doodhongereren der arbeiders, dus het vermoorden der arbeidskracht, de bron van winst. Elke dag die het einde der staking vervroegt is een dag ruime winst; aldus zullen andere middelen dan het weerstandsvermogen worden aangewend. Een der eerste is het bewerken der publieke opinie, men vrage aan Handelsblad en Rotterdammer wat hiervoor de practijken zijn. Maar een tweede middel is geweldadige onderdrukking door de militaire macht. Waar nu deze macht slechts kan optreden wanneer de orde verstoord is, zullen natuurlijk opstootjes

worden uitgelokt of gefingeerd. Zijn die opstootjes er, dan is de burgemeester der stad waar gestaakt wordt wel klasse-mensch (en niet zelden direct belanghebbende) genoeg om van eenig artikel der Gemeentewet gebruik te maken.

't Is zoo eenvoudig voor wie ooren heeft om te hooren, en zoo moeilijk te loochenen voor wie oogen heeft om te zien; hetgeen anders uitgedrukt wil zeggen, dat de historische feiten deze logische redeneering zoo volkomen dekken.

Niet doodslaan met bewijzen wilde ik D.; overtuigen is voldoende. Laat me dan volstaan met te verwijzen naar het gebeurde bij de stakingen te Carmaux, en te Creusot waarvan in het Sociaal-weekblad 1899, bldz. 481, 494, 505 en 1892 bldz. 371 en 384 zeer objectieve beschrijvingen voorkomen. In deze beschouwingen, geleverd niet door sociaal-democraten, zijn zinnen als de hier volgende geen zeldzaamheid: „Op voorbeeldige wijze werd de orde gehandhaafd. De gendarmerie trad nu en dan provoocerend op.” — Heeft D. den jaargang van 1899 van 't sociaal-weekblad in handen, dan zie hij ter volledigheid even naar bldz. 448, waar Frans Netscher behandelt: „De vrijheid van werkstaking aangetast.”

Bij de openbare behandeling en de behandeling in de afdelingen van de begroting van Justitie voor 1900, is zoowel de aanranding van het vereenigingsrecht als het „partijdig optreden der politie” (Dordt) ernstig ter sprake gekomen.

En was de wapenvertooning in Rotterdam iets anders den een tarding voor de stakende bootwerkers, om eerst verzet uit te lokken en daardoor zich het recht toe te kennen om met geweld de staking te onderdrukken? De meening van de burgerij en van de bootwerkers is geen andere dan dat het aanrukken der troepen beteekende het uitlokken van oproerige tooneelen; en in de laatste vergadering van den Rotterdamsch gemeenteraad kon men het zonder gewaagde fantaisie verstaan uit de woorden van twee raadsleden-juristen Mr. Van Mierop en Mr. Boot, toen zij opmerkten dat de burgemeester het recht niet had (volgens artikel 184 der gemeentewet) vóór Zaterdag 7 Juli de troepen te laten komen: omdat nog geen „stoornis” was voorgekomen. We weten helaas te goed dat na het aanrukken die stoornissen wél voorkwamen.

Ten slotte. Waarom werd op de Anton en Irene geschoten? Het order dat deze misdaad uitlokte is naast 'n illustratie van kapitalistische moraal wel afdoend bewijs geweest voor wat ik had te betoogen.

TH. v. D. W.

Landnationalisatie.

IV.

DE BETEKENIS EN DE WERKING VAN HET PRIVAAT GRONDBEZIT.

Uit het feit, dat de grond onverplaatsbaar is, dat wil zeggen, dat op eene bepaalde plaats slechts een bepaald stuk grond kan worden gevonden, volgt, dat het voorkomen moet, dat grond in waarde toeneemt, zonder dat er verbeteringen op zijn aangebracht, en zonder dat de eigenaar er iets voor gedaan of uitgegeven heeft. De grond heeft dan zijne vermeerderde waarde eenvoudig te danken aan zijn ligging. Wie er wel wat voor gedaan of uitgegeven heeft, dat is de gemeenschap — de gemeenschap schept de waarde van den grond, en zij schept ook het „unearned increment.”

De grondeigenaar wordt „slapende rijk,” en dat wel tengevolge van het werken van de gemeenschap. Als de staat spoorwegen aanlegt, bruggen bouwt, of wegen verbetert, dan heeft dit tot gevolg, dat de eigenaars van den grond, bij die wegen of spoorwegen gelegen, het voordeel ervan trekken in den vorm van de waardevermeerdering van hun grond. Wanneer in de steden parken worden aangelegd, wanneer scholen worden gebouwd of andere instellingen van nut of vermaak worden gesticht, dan zal ook hier de vraag naar grond toenemen tengevolge van de vermeerderde bevolking, en, daar de grond bij die bepaalde stad zeer beperkt is, zoo zal dus de waarde van den grond stijgen, en de grondeigenaars trekken dus indirect het voordeel van de verbeteringen. Dit nu is in de hoogste mate onrechtvaardig. Als wij het recht van bezit erkennen van dingen, die men door eigen inspanning verkregen heeft, dan volgt daaruit, dat wij het recht ontkennen op dingen, die een ander door zijne inspanning verkregen

heeft — en wij ontkennen dus het recht der grondeigenaars op de waardevermeerdering, die het gevolg is van de inspanning van de gemeenschap.

Sommige menschen meenen, dat het privaat-grondbezit den grond zoo intensief mogelijk doet bebouwen, en dat het dus de productie vergroot. Dit is bij den tegenwoordigen toestand in tegenspraak met alle mogelijke feiten.

Immers meer en meer maakt het eigen bezit der boeren plaats voor groot-grondbezit, waarbij de eigenaar den grond verpacht — wij allen weten, hoe de eigen boeren verdwijnen — ook in ons land en in Frankrijk, tot nu toe vaak aangehaald als voorbeelden van klein-grondbezit — d. w. z. waar de bezitter zelf den grond bebouwt. Maar bij het algemeene stelsel van groot-grondbezit worden alle verbeteringen op den grond juist tegengewerkt, omdat zij niet in het belang zijn van den pachter. Wat de pachter ook verbetert — het komt ten voordeele van den eigenaar. Zoodra deze namelijk bemerkt, dat de grond door de inspanning van den pachter eene hoogere opbrengst heeft verkregen, zal hij, na afloop der pachttermijn, de pacht zóóveel ophoogen, dat die meerdere opbrengst in zijn eigen zak komt, en de inkomsten van den pachter weer tot het bestaans-minimum worden teruggebracht. Het gevolg van het tegenwoordige pachtstelsel, waarbij geen vergoeding wordt gegeven voor verbeteringen, op den grond aangebracht, waarbij geen erfpacht wordt toegestaan, en de pachttermijn kort is, heeft tengevolge, dat de grond slecht bebouwd wordt, en dat geen verbeteringen worden aangebracht.

Nog een ander gevolg is er van het groot-grondbezit, waardoor het nadeelig op de productie werkt, een gevolg, dat vooral in Groot-Brittannië en in sommige Engelsche koloniën wordt waargenomen. Het kan namelijk voorkomen, dat de werkelijke opbrengst van den grond, dat wil zeggen, het onderhoud des eigenaars plus de zoogenaamde onkosten: het onderhoud van al degenen, die op dien grond werken, vermindert, terwijl de „netto opbrengst” — nl. wat de eigenaar ervan trekt, vermeerdert.

Dit was bijvoorbeeld het geval met de beruchte „clearances” der Lords van Sutterland in Schotland, die 15.000 menschen van hun land verdreven, van het land, dat die Lords in den Normandischen tijd slechts door verovering verkregen hadden, en waarop de verdreven bewoners langer hadden gewoond dan zij. De reden hiervan was, dat de wol toen zeer hoog in prijs was, zoodat het den Lords voordeliger uitkwam, om 39 schapenboeren met een klein aantal herders op hun land te laten wonen, dan dit land te laten dienen om 15.000 landbouwers een levensonderhoud te verschaffen.

Alle kwade gevolgen, die tot nu toe zijn besproken, zijn direct zichtbaar — zij spruiten direct voort uit de bijzondere eigenschappen van den grond — de indirecte gevolgen van het privaat-grondbezit — die waardoor het invloed heeft op het kapitaal zullen later besproken worden — in mijn volgend artikel wil ik echter de werking van de landnationalisatie op die directe gevolgen van het privaat-grondbezit aantoonen.

S. H. STOFFEL.

Een verslag?

Vandervelde heeft zijne rede ook in Utrecht gehouden. Naar aanleiding daarvan komt in de Vox Studiosorum van 1 November, een artikel voor, waarmede bedoeld wordt een verslag van die rede te geven. Eene bespreking van dat artikel komt mij niet ongewenscht voor, daar een dergelijk verslag geen of althans een zeer slechten indruk geeft van Vandervelde's woorden.

't Begint met de bewering, dat het mooie van eene socialistische rede er al af is; nu er geen geestdriftige mannen meer zijn met hun gejubel van roode woorden enz. enz. Een oogenblik later volgt: „Met groote zekerheid, langzaam en klaar, liet Vandervelde zijne woorden vallen van het wassend leven der sociaal-democratie in nieuwe groei-koorts”.

De keuze is aan u, lezer!

Nu komt 't verslag van de rede; onsamenhangend in de hoogste mate. Domela Nieuwenhuis wordt even aangestipt, Bernstein geheel weggelaten.

Hierna eene poging om het verschil tusschen revolutie en hervorming aan te duiden, misschien 't mooiste gedeelte juist uit Vandervelde's rede. In enkele regels wordt verder weergegeven (?) hetgeen hij sprak van de toestand zooals

die nu is, over den mogelijk hierop volgenden crisis. Over het feit dat dan juist 't socialisme revolutionnair zou blijken, wordt gezwezen.

Verder eene losse opsomming: oneenigheid in Frankrijk, scheuring in Holland en België — afgehandeld. De tactiek kwestie wordt even aangeroerd — afgehandeld. Van 't geen over coöperatie werd gezegd schijnt niets belangrijk te zijn.

Maar dit was ook nog niet belangrijk, lees slechts: „Het debat was belangrijker dan de rede”.

't Begin beantwoordt echter niet aan de verwachtingen.

De welbekende barrikade-vraag; en dan „het doel heiligt de middelen” openden 't debat.

Beide waren mijns inziens vrijwel overbodig.

Maar toen kwam het

O, Utrecht à genoux!

„d'Aulnis de Bourouil stond op om ook dezen socialist te bestrijden op principiëlen grond”.

Lang had de geachte verslaggever zich ingehouden, eindelijk werd het hem te machtig:

„Ik begrijp niet hoe d'Aulnis meent te kunnen disputeren met een socialist, die in de Belgische kamerdebatten heeft meegeschreeuwd, die in een land waar de arbeidersbeweging algemeen is en sterk staat als de tweede macht, campagnes heeft geleid, gedrongen midden in de ruwe botsing van heete Belgen. De rustige wetenschap van een hoogleeraar moet zich krommen onder de harde deuken van een volksredenaar enz. enz.”

Dit gaat zoo nog wat verder en als ten slotte de schrijver z'n gal heeft uitgestort komt het debat, waarbij de een ontkent, wat de ander als waar verkondigt.

Laten we hopen dat er over Kautsky een beter of geen verslag zal komen.

RN.

Ons verwondert het ook dat de heer d'Aulnis optrad: iemand die (zie zijn boek) thuis hoort in perkamenten band in de kast der versleten boeken moest niet zich vertoonen in gebieden waar het Leven is.
TH.

Een ernstig woord aan degenen onder de studenten, die hun burgerplicht nog door loten voor de nationale militie zullen hebben te vervullen.

Met de diepste vreugde kreeg ik gisteren eenige regelen in handen, geschreven door een hartstochtelijk vaderlander, regelen, gericht tot de lotende jongelingschap, hen herinnerende aan de dure plichten, die op hen rusten op den lotingsdag. Het werd aan alle lotelingen uitgedeeld, maar daar ik het genoeg van belang acht, wil ik er hier eenige deelen uit aanhalen — dat het zijn nut ook in onze maatschappij moge hebben: „Jongelingen”, roept de schrijver, (die zijn naam zediglijk onder het pseudoniem A. C. verbergt — het kenmerk van ware grootheid) den lotelingen toe: „Jongelingen” Tot hiertoe hebt gij in uw persoonlijk leven het nog niet bemerkt, dat gij niet alleen kinderen van uw ouders, maar ook landskinderen zijt. Op dezen uwen lotingsdag zult gij dat ondervinden. Ja — misschien zal u de verplichting worden opgelegd, om eenigen tijd u in den dienst van uw land te begeven.”

Zie hoe de schrijver hier het vaderland kenschetst — landskinderen — allen kinderen van een land — laat ons dit toch nooit in ons getwist vergeten — gij socialist, gij, die u volksvrienden noemt — gij, die het volk wilt overhalen tot heillooze afdwalingen, tot opstanden tegen het heiligste, wat in den mensch is — bedenkt het toch — wij zijn allen kinderen van één land, dat wij ook als zoodanig moeten eeren. Dit wordt treffend door den schrijver uitgedrukt in de volgende tirade:

„Gij zijt Landskinderen, om 'teven, of gij er in of er uitloot. En dat moet u een eer zijn (let wel: een eer), want uw land is Nederland”. Die naam schittert op de bladen van de historie, schoon en aangrijpend.”

En dan geeft schrijver eenige schoone en gloeiende zinnen over de grootheid onzes lands — en dan stelt hij aan de lotelingen, aan hen dus, die het lot des lands in handen hebben — dus ook aan u — o leden van het D. S. C. de volgende gewetensvraag, die ik u allen aanraad, ten eerste ter harte te nemen.

„En wat zal nu de toekomst zijn van dit uw land? Gaat het u niet ter harte? Is het u hetzelfde, of wij deze kostbare

vrijheid en zelfstandigheid behouden zullen? Of onze vlag zal wapperen aan alle oorden der wereld? Of de door de Vaderen veroverde goederen (hij bedoelt natuurlijk de hemelsche — niet de aardsche) in ons bezit zullen blijven? Zou het u onverschillig zijn zoo vreemde indringers van welke staat of natie ook onze grenzen overschreden, onze steden en dorpen veroverden onzen naam op de kaart uitwischen? Zoowaar als gij 't Wilhelmus uit volle borst zingt — Neen.”

O gij, die u ooit met den eernaam van leden van het Delftsch Studentencorps, — hoe moeten deze eenvoudige, diepgevoelde regelen indruk maken op uw verstokte harten — hoe moet uw hart bonzen, uw geweten roepen bij de gedachte, dat gij het Wilhelmus wel eens niet uit volle borst, ja zelfs wel eens in het geheel niet gezongen hebt — zijt gij Vaderlanders — o, ik moet mij over u beklagen, over u, die alle idealisme in u gesmoord hebt — die niets voelt voor die tonen van ons aloud volkslied, dat onze vaderen in betere tijden dan deze den moed gaf, om glorierijke tochten te ondernemen, waarvan Indië het levend getuigenis is.

„Komt zonen van het Vaderland,” zegt de schrijver, „hebt uw land lief. Denkt aan Prins Willem, den Vader des Vaderlands, aan Michiel de Ruyter, Bestevaer door zijn Matrozen genoemd. Vreest God, die u zulk een land gaf, en laat zijn alziend oog op dien lotingsdag in welgevallen op u rusten.”

En dan eindigt hij met het volgende korte, maar daarom niet minder schoone gedicht:

„Zij zullen het niet hebben, Ons oude Nederland!
Het bleef bij alle ellende Gods en der Vaadren pand.
Zij zullen het niet hebben: De Goden van den tijd,
Niet om hun erf te wezen heeft God het ons bevrijd
Met al hun schoone woorden. Met al hun stout geschreeuw
Zij zullen ons niet hebben. De Goden dezer eeuw,
Tenzij het woord der Zwijgers moedwillig werd verzaakt.
„k Heb met den Heer der Heeren een vast verbond gemaakt.”

Ziet, toen ik deze regelen las, en ze overdacht, toen kwam een schoon visioen in mij op — een visioen van tijden, die komen zullen: Ik zag de lotelingen, allen flinke, beschaafde jonge mannen, niet onder de maat, en zij waren niet dronken van sterken drank, maar dronken van vreugde, dat zij hun vaderland zouden kunnen dienen — en zij zongen eendrachtig en uit volle borst het Wilhelmus. En hunne meerderen luisterden aandachtig toe — zij waren in den dienst des vaderlands vergrijsd — en menige traan biggelde over de wangen van menige ouden sergeant — en de hoofdofficieren zagen glimlachend neder op hunne kudde — ook zij hadden geofferd op het altaar des vaderlands. En toen trok de stoet weg — in keurige gelederen en volmaakt in den pas — en de meerderen hadden reden zich over hunne discipelen te verheugen — zooals zij ter eer van 't lieve vaderland in den pas marcheerden — en ik bleef alleen achter op de heide — en het was mij, of de schimmen onzer voorvaderen (het militaire deel tenminste) over de velden zweefden. —

Op den achtergrond scheen de zon! S.

NB. Het bedoelde geschriftje is verkrijgbaar bij de firma P. J. Kousbroek te Gouda. Prijs 1 ct., 1000 ex. f 5,—.

S. D. P. C.

OPENBARE VERGADERING.

Spreeker: F. M. WIBAUT.

De ontwikkeling der voortbrenging van stelselloosheid tot regeling.

Wanneer we gaan spreken over eene regeling van de productie, dan weten wij dat die in een verre toekomst ligt, ze is mogelijk voor den een, waarschijnlijk voor een ander; zeker voor een derde; maar in ieder geval is ze nog ver. Eene aanwijzing hoe 't precies zal zijn is dus niet te geven, wel kunnen we een betoog geven over de waarschijnlijke ontwikkeling, steunende op de feiten van heden, op den toestand zooals die nu is. Toch moet dit betoog beheerscht worden door eene vooropstelling en wel deze: 't doel van de voortbrenging moet zijn voorziening in de behoeften van zeker voortbrengingsgebied.

De uitgestrektheid van zoo'n gebied wordt door zeer vele factoren bepaald. De gesteldheid van den bodem bijv. is er een van. Verschillende landen in een gebied zouden

elkaar moeten aanvullen; zoo zou bijv. een werelddeel zoo'n gebied kunnen zijn, of nog meer, desnoods de geheele wereld één gebied.

In de omschrijving van deze rede ligt reeds opgesloten dat stelselloosheid hier eene bijzondere beteekenis heeft, n.l. het ontbreken van een zoodanig stelsel dat voorziening in de behoeften beoogt; daarmee is dus niet bedoeld het ontbreken van ieder stelsel. Integendeel het tegenwoordige stelsel is nog, met verzaking van het product als doel, zooveel mogelijk winst te bezorgen aan de beheerschers van de productie. Er is nu dus een winststelsel, geen voortbrengingsstelsel.

Een overzicht van de kapitalistische voortbrenging nemende, komen we ten slotte bij een technisch keerpunt en wel dan — wanneer er zooveel geproduceerd wordt dat de beheerschers van de productie het niet meer kunnen hantieren; dat de winst dreigt belemmerd te worden. Daartegen ging men natuurlijk middelen beramen en zoo ontstonden combinaties om te voorkomen dat de voortbrenging het product zou gaan bedoelen.

Wij zullen het wezen van die combinaties nader beschouwen.

Ze beteekenen, meer of minder volledig natuurlijk, concurrentie-opheffing onder de ondernemers. Die combinaties spruiten voort uit het feit dat de concurrentie aan den winst in den weg ging staan, het doel van de productie dus ging belemmeren.

Dit nu wordt vaak bestreden en omdat het van deze rede 't uitgangspunt is, dienen wij eerst die bestrijding onder de oogen te zien.

In de eerste plaats dan Paul de Rousier.

Deze maakte een reis door Amerika om de trusts te bestudeeren, zijne meening schreef hij in een boek neer waarin hij zich twee vragen stelt:

1°. Zijn trusts de noodzakelijke uitkomst van de industriële ontwikkeling en moeten ze dus in Europa ook komen evenals ze reeds in Amerika gekomen zijn — òf

2°. Zijn trusts toevallige verschijnselen; kunstmatig in 't leven geroepen?

De laatste vraag nu beantwoordt hij bevestigend. Hij beweert dat trusts typisch Amerikaansch zijn. Ze ontstaan zegt hij, bijv. door 't vóórkomen van een grondstof in één streek (petroleumtrusts) of door beschermende invoerrechten (die concurrentie van buiten bedreigen), of door misbruik maken van particulier beheer (spoorwegen). Dat zijn volgens hem oorzaken van de trusts in Amerika. In Europa zijn ze niet onmogelijk, maar zeldzamer. In Engeland, zegt hij, bestaan ze niet. Overal danken ze hun ontstaan aan toeval.

Tot dezelfde conclusie komt Richard Ely, een Amerikaansch professor. Volgens hem zijn de trusts geen algemeen verschijnsel. Hij zegt, dat het de ontwikkeling van het grootbedrijf is, en ontkent het bestaan van een trusts-probleem. De trusts in Europa zijn niets anders dan samenvoegingen van bedrijven, ze sluiten geen concurrentie uit.

Nu is 't duidelijk dat wanneer Rousier en Ely gelijk hebben, 't uitgangspunt van deze rede verkeerd is.

Hebben ze gelijk?

Neen. De trusts in Engeland zijn wel degelijk groot in afmeting en aantal. In de laatste jaren ontstonden 4 à 5 ondernemersverenigingen van garenfabrieken met kapitalen van ettelijke millioenen. In een circulaire van een dier trusts wordt als reden van oprichting vermeld; dat de technische vooruitgang zoo sterk was en de nieuwe uitvindingen zoo productief waren, dat met onderlinge mededinging geen winst meer te behalen viel. De eenige mogelijkheid van bestaan was aaneensluiting, en de uitkomst van die samenvoeging is dat de winsten in dat bedrijf zeer gestegen zijn sedert de opheffing van de concurrentie en er nu 20°/_o dividend wordt uitgekeerd.

Die Engelsche trusts hebben zich noch weder bij Amerikaansche aangesloten en regelden samen de prijzen.

Maar nog meer voorbeelden van trusts zijn er in Engeland bijv. behangspapierfabrieken, katoen en wolweverijen enz., kleinere combinatiën zijn er bij honderden.

Van prof. Ely's redenatie blijft dus niet veel over.

't Sprekt van zelf dat er nog wel eenige fabrieken buiten die trusts staan, maar dat doet in ieder geval aan de drijfveer niets af.

Toch zijn er in Engeland op die artikelen geen invoerrechten. Duitsland heeft geen invoerrechten op steenkolen, maar wel een Rijn-Westfaalsch-steenkolen-syndicaat. Beschermende invoerrechten dienen dus alleen om de cartelwinsten te verhoogen, ze te vergemakkelijken.

In buitenlandsche vakbladen vinden we tegenwoordig mededeelingen hiervan, in hoever de trusts geslaagd zijn de concurrentie op te heffen. Tevens leest men er dan meestal ook eene prijsverhooging bij.

En toch ontkennen Ely en de Rousier ze.

Men ziet dus overal in alle landen (voor zoover het nog niet geheim gehouden wordt, zooals nog veel in Frankrijk) dat ondernemers zich aaneensluiten tot beperking van de productie, opheffing van de concurrentie.

En nu tot het betoog terug. We mogen nu de conclusie trekken: zoo we in alle landen de ondernemers gedwongen zien tot aaneensluiting; en tot gezamenlijk opgeven van persoonlijke leiding der bedrijven; dan is het duidelijk dat er eene onverzettelijke kracht in de voortbrenging werkzaam is, een economische drang die de individualiteit in de leiding moet opheffen. Tevens blijkt nu dat in de voortbrenging nog een andere stelselloosheid was, n.l. stelselloosheid in de winstvoortbrenging. Maar ook blijkt, dat ingrijping van menschen in de voortbrenging in de richting van hare beweging van grooten invloed kan zijn, want anders was de verwarring toegenomen, terwijl dat in de trustvakken juist niet 't geval is, de verwarring is daar verdreven, de aanvoer is beperkt. Overleg en samenwerking heffen dus de stelselloosheid in winstvoortbrenging op. Eene regeling is dus ingetreden in de voortbrenging in 't belang van den ondernemer; hoe zal dan de invloed zijn van het ingrijpen van menschen, niet ondernemers, op den gang der voortbrenging? Want duidelijk is het dat de regeling onder economischen drang in de winstvoortbrenging ontstaan een ander doel heeft, maar in aard gelijksoortig is met de verwachte regeling, n.l. het aanpassen aan de belangen van de voortbrengers (in het 1e geval dus alleen de ondernemers, in het 2e geval dus allen die voortbrengen). 't Doel moet dus zijn gemeenschappelijk beheer over de productie.

De machine-productie maakt 't mogelijk steeds meer te produceeren. Bijna alles daarvan komt echter ten goede aan een klein deel der produceerenden. 't Belang van ondernemers leidt tot beperking van de productie. Van algemeene bekendheid is het dat groote trusts door 't koopen van patenten hunne heerschappij ook over nieuwe uitvindingen uitoefenen; ze beperken niet alleen de concurrentie van het oogenblik; maar ook die in de toekomst.

De groeiende productie moet worden aangepast aan de belangen van allen in een gegeven voortbrengingsgebied. Hoe zal nu de waarschijnlijke gang zijn; de volgorde van het ingrijpen in 't maatschappelijk beheer van de tot nu toe particuliere productie?

Gemeenschappelijk beheer grijpt het eerst in, in de voorziening van gelijksoortige behoeften, in een kostbaar bedrijf (waardoor concurrentie bijna onmogelijk is). Daartoe behooren bijv. de verkeersmiddelen. Maar gegeven een ontwikkelde voortbrenging in de richting van het grootbedrijf, zal in het eene bedrijf na het andere de voortbrenging zoo worden dat concurrentie onmogelijk wordt. Bereikt een tak van industrie dat stadium, dan is ze rijp voor het maatschappelijk beheer. Dan wordt de bestemming van 't product gemeenschappelijk. De eene tak na de andere moet dus aan 't particulier beheer ontnomen worden en dat wel door de organen van de bewuste democratie (gemeenten, verenigingen van gemeenten, staten, verenigingen van staten, enz.)

De noodzakelijkheid zal tot eene natuurlijke verrichting maken, eene regeling die nu nog het werk is van onze verbeelding. Gesteld in een tak van industrie, bijv. 't malen van meel, is de concurrentie verdwenen, in dat stadium wordt het gemeenschappelijk bedrijf (verondersteld is natuurlijk dat nu de democratie ook macht heeft haar taak te vervullen). Kleine gemeenten sluiten zich aaneen tot het drijven van een meelfabriek, groote nemen er meer. Daarbij volgen dan natuurlijk gemeente-broodfabrieken. Stel nu dat die beweging algemeen geweest is in een aantal landen; hoe is het dan met den graanhandel? Is die dan nog dat leugen- en dobbelbedrijf van nu? Zijn dan nog oogstberichten gelijk aan oogstleugens? Neen; want de internationale graanhandel wordt dan internationale graanvoorziening, de juiste kennis van de oogst overal is dan een internationaal belang. Handel wordt dan (zooals oude staathuishoudkundeboeken 't nog wel definieeren) 't brengen van de productie onder het bereik van de verbruikers. Ely en anderen, noemen betere statistieke kennis het middel om de verwarring die er nu is te verhelpen. Zij willen betere kennis van den oogststand in verschillende landen, enz. Maar daarbij vergeten ze dat die kennis niet in 't

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 8 NOVEMBER 1900.

voordeel van de belanghebbenden is, van de kooplieden. Een koopman weet wel dat de inlichtingen die hij krijgt onbetrouwbaar zijn; concurrenten verbergen voor elkaar hetgeen zij weten, open kaart spelen heeft „slechte zaken doen” tengevolge.

Een van de groote economische voordeelen van de trusts (voor de belanghebbenden natuurlijk) is juist de verdrijving van die geheimzinnigheid.

De verbeterde statistieke kennis kan dus eerst komen met de verdrijving van de concurrentie.

Monopoliën zullen steeds een zware druk op de verbruikers uitoefenen; zich openbarende in hooge prijzen. En al is het niet in hooge prijzen, dan uit de druk zich toch in het voorkomen van prijsverlaging die van productieverbetering 't gevolg zou kunnen zijn. Langzamerhand ontstaat daardoor verzet tegen die trusts en ontwikkelen zich organisaties die zich ten doel stellen: productie ter voorziening in algemeene behoeften.

De bedrijven die nog het verst afstaan van het komen tot gemeenschappelijk beheer, zijn die waarin de machine hare intrede nog niet gedaan heeft (huisarbeid). De af te leggen weg daarvoor is nog lang. Die achterlijke bedrijven moeten dus worden opgeheven tot de hoogte van de volmaakste machineproductie.

Op den langen weg die die takken nog af te leggen hebben, zal de gemeenschap steeds sterker ingrijpen op het particulier bedrijf; getuige het ontstaan van arbeidswetten. Hier is geen scheiding tusschen de vrijzinnig-democraten en hen die productieverandering willen, allen willen die arbeidswetten, maar de scheiding treedt in waar het bewust optreden tot opheffing van 't stelsel begint.

De vrijzinnig-democraten hebben groote verwachtingen van copartnership, van associatie tusschen patroon en arbeider, (van Marken's drukkerij enz.) Zij meenen dat wanneer dat overal bereikt was, de toestand bevredigend zou zijn. De arbeiders hebben dan ook een aandeel in de winst enz.

Het is duidelijk dat de arbeiders in zulke associatie bij een redelijken gang van zaken, een betere positie hebben dan arbeiders in andere bedrijven. Maar die bedrijfsvormen kunnen de voortbrenging nooit doen naderen tot voorziening in de behoeften van alle leden van een productiegebied. Het is slechts eene wijziging in voorkomen niet in wezen; de menschen die winst trekken worden wat grooter in aantal. De monopolisten worden andere personen, worden talrijker, 't monopolistisch streven is daarom niet minder sterk. Wanneer in Twente een trust ontstaat van verschillende weverijen, zal de coöperatieve weverij die daar is, gedwongen zijn, ook toe te treden.

Een soort van productie welker ontwikkeling tot maatschappelijke productie niet is te zien, is de artistieke. Die zal nooit in gemeenschappelijke productie opgaan, want die zal nooit machinewerk worden. Maar dat moet ook niet bestreden worden; integendeel hetzal ongekend uitgebreid worden; wanneer de machine-productie vele krachten vrijmaakt. Artistieke productie zal daardoor niet alleen handen vinden die het werk kunnen doen, maar ook geesten die er vreugde in vinden. Wanneer in de grovere behoeften machinaal voorzien wordt, dan zal de artistieke productie moeten toenemen. Het zal worden de terugbrenging van de kunst tot het handwerk, en dus leveren artistiek handwerk met het persoonlijke stempel van den maker. De vreugde van de productie, het kenmerk van het artistiek handwerk, kan niet komen wanneer de werker de slaaf van een winststelsel is.

Wij zijn gewoon te zien dat geproduceerd wordt voor eene kleine klasse van menschen en dat eene groote klasse

niets anders krijgt dan hetgeen haar in het belang van de orde wordt toegeworpen. Hoe zal dus de productie moeten voorzien in de behoeften van al die menschen? In den eersten tijd zullen zeker alle handen noodig zijn om die productie zoo in omvang te doen toenemen. Maar ze zal veel doelmatiger zijn. De scheiding tusschen productie en verbruik wordt dan opgeheven, de productie dienstbaar aan de algemeene behoeften gemaakt. Op de vraag: hoeveel schoenen zijn er noodig? zal dus een antwoord komen, dat de productie zal bepalen.

Deze voorstellingen zijn geen utopieën, het zijn slechts gevolgtrekkingen uit de gegevens in de moderne voortbrenging aanwezig. De aandrang tot gemeenschappelijke voorziening is steeds geweest, maar de erkenning van wat de gemeenschappelijke behoeften waren is telkens gewijzigd.

De beantwoording van de vraag, hoe de ingrijping in het particulier beheer der voortbrenging zal zijn, zal van de omstandigheden afhangen; het is een kwestie van uitvoering, van taktiek en niet van beginsel. Maar evenmin als de ondernemers machteloos stonden toen de winst werd bedreigd, zullen de sociaal-democraten machteloos zijn, wanneer zij de productie aan haar doel willen doen beantwoorden. Zij zullen als middelen gebruiken: eigen optreden en algemeene politiek. Tot het eerste behoort de gebruikskoöperatie. De overgang hiervan tot maatschappelijke productie zal gemakkelijker zijn dan van het kapitalistisch winststelsel tot de maatschappelijke productie.

De algemeene politiek zal bestaan in het steeds meer drijven van alle organen van de gemeenschap (gemeenten, provinciën, staat) in de richting van aanvaarding van het beheer der productie. Langzamerhand gaat dat natuurlijk, maar het gaat reeds.

Het verre doel moet ons niet afschrikken, den weg erheen te betreden; de kracht om dien weg af te leggen zal worden gevonden in het zien van dit schoone verliggende doel.

De radicalen willen verbetering van het stelsel, tot instandhouding ervan. Zij helpen daarmee de sociaal-democraten om vlugger tot een ander stelsel te komen; daarom moeten deze laatsten oppassen bij hetgeen ze heden doen, het verre doel niet uit het oog te verliezen.

M. H. D.

Berichten en mededeelingen.

D. S. C.

Gekozen tot President van den Senaat:

G. C. OP TEN NOORT, eenig candidaat.

Tot Secretaris van den Senaat: M. H. DAMME JR., met 65 van de 119 stemmen.

Verkiezing voor een Commissaris van den Senaat (vacature MEYLI) op Donderdag 8 November op de P. S., en Vrijdag 9 November op de S. P.

Candidaten: P. H. HENDRIKS en H. WIRIX.

Corpscontributie moet voor 15 November a. s. betaald zijn op boete van f 5,—.

SNEUNTOJOUNSELSKIP „FRISIA”.

Gearkomste tsjien fen winmaanne, aon hûs fen BARTELE, Kônmerke vjyftig.

Foarsitter.

ADVERTENTIEN.

Voor eenige Heeren aangeboden:
EEN EETTAFEL.

Adres VERVERSDIJK 75.

Aangeboden:
EETTAFEL.

Adres OUDE DELFT 128a.

GELEGENHEID voor 12 Heeren
om te **DINEEREN**.

Adres Bureau van dit Blad.

TE KOOP: voor den meestbiedende boven f 50,
„**DE NIEUWE GIDS**”
6 jaargangen (1888—1893).

STEMMEN, (Studenten-Tijdschrift)

Redactie: M. TRIEBELS, C. M. FRYLINCK en H. TER MEULEN.
Voor den meestbiedende boven f 5.
Brieven franco onder No. 1834sw, Bureau van dit Blad.

L'Etudiant Socialiste.

Organe international des Etudiants et Anciens
Etudiants Socialistes.

(Paraissant le 1er et 15me de chaque mois.)

Abonnement d'un an fl. 1.50.

Administration et Rédaction: 38, RUE DE TRÈVES,
BRUXELLES.

**CORPSLIDMAATSCHAP'S
DIPLOMA'S.**

De Boekhandel J. WALTMAN JR. beveelt zich
aan voor het encadreeren van deze diploma's.
Monsters van verschillende encadrements zijn
voorhanden. De aflevering zal zeer vlug plaats
hebben, terwijl de prijzen billijk gesteld zijn.

Bij J. WALTMAN JR. is verschenen:

Weerstand van Treinen
en
Trekkracht van Locomotieven

door

F. J. VAES, W. I.

Prijs f 0,40.

ETÉ D'OR Antiseptisch Tand- en Mondwater per flacon f 1, en f 0,60.

LOUIS DRABBE.

RESTAURANT J. L. BUHLER,

Houttuinen 2. Delft.

TELEFOON No. 166.

PRIMA KWALITEIT

ZEEUWSCHE OESTERS.

Aparte vertrekken voor gezelschappen.
Levering aan huis op bestelling.

BASS & Co's. **Pale Ale en Stout.**
Franziskaner Leistbräu. Pilsner Urquell.

Erwtensoep. Winterschotels.
dagelijks verkrijgbaar.

BIERBOTTELARIJ. WIJNHANDEL.

JENEVER

van FLAMENT

is verkrijgbaar à f 1,60 per Liter bij

J. J. G. BOERE,
HYPOLITUSBUURT 2.

DE POLYTECHNISCHE SCHOOL.
ALBUM van lichtdrukplaten
van gebouwen en zalen in linnen portefeuille
f 2.50.

J. WALTMAN JR.

In het Magazijn van
A. W. RENAUD, Choorstraat 4,
(Leverancier van de Societeit „Phoenix”),
vindt men eene groote sorteering
goedkoope Vulkachels.
Kachels worden ook in huur geleverd.

BRIEFKAARTEN met
STADSGEZICHTEN van DELFT.

40 soorten à 2 ct. per stuk

(waarbij Polytechnische School en Societeit Phoenix).

Verkrijgbaar in den boekhandel,

J. WALTMAN JR.,

Binnenwatersloot.

LOUIS COUPERUS
LANGS LIJNEN VAN GELEIDELIJKHEID.

Prijs Ingehaaid f 4,90. Gebonden f 5,50.

Voorhanden in den Boekhandel van J. WALTMAN JR., Binnenwatersloot 33.